

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce **J. K.**, zastoupeného JUDr. Miroslavem Koláčným, advokátem se sídlem Dvořákova 3, 400 01 Ústí nad Labem, proti žalovanému **Finančnímu ředitelství v Ústí nad Labem**, se sídlem Velká Hradební 61, 400 21 Ústí nad Labem, proti rozhodnutí ze dne 27. 10. 2004, č. j. 6780/110/04, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 1. 2006, č. j. 15 Ca 262/2004 - 28,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Advokátu JUDr. Miroslavu Koláčnému **s e n e p ř i z n á v á** odměna za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 6. 1. 2004 doměřil Finanční úřad v Libochovicích žalobci daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2000 ve výši 1 342 284 Kč. Odvolání žalobce proti tomuto dodatečnému platebnímu výměru zamítl žalovaný rozhodnutím ze dne 27. 10. 2004.

Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ústí nad Labem; při jejím podání též požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta pro řízení o žalobě. Poté, co žalobce předložil potvrzení o majetkových poměrech, jej krajský

soud usnesením ze dne 30.1.2006 osvobodil od soudních poplatků (výrok I); tímž usnesením (ve výroku II) však zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů. Zdůraznil, že zastoupení advokátem v řízení o žalobě není povinné; ustanovit žalobci zástupce je proto možné jen tehdy, pokud by žalobce nebyl s ohledem na své poměry schopen řádně uplatňovat svá práva, a mohl by si tak přivodit újmu. O takový případ však v projednávané věci nejde. Podle § 75 odst. 2 s. ř. s. přezkoumává soud napadené rozhodnutí pouze v mezích žalobních bodů; žalobcová žaloba je přitom obsáhlá a kvalifikovaně sepsaná. V dalším průběhu řízení bude soud tímto rozsahem žalobních námitek vázán, a nemůže proto přihlídnout k námitkám dalším, ani kdyby byly specifikovány za pomoci zástupce. V žalobcově případě tak není ustanovení zástupce zapotřebí k ochraně jeho práv.

Proti výroku II usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem podal žalobce kasační stížnost. Namítl, že není schopen se hájit před soudy zcela sám, jelikož je neznalý základních procesních předpisů, jejichž znalost je pro vystupování před soudy nutná. Navíc nemá žádné ukončené právní vysokoškolské vzdělání, které by mu umožnilo podat případnou kasační či ústavní stížnost. Žalobce tak byl zbaven možnosti domáhat se svého práva u Nejvyššího správního soudu a dotčen ve svém právu podle č. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Kasační stížnost není důvodná.

Žalobce se domáhá ustanovení zástupce proto, že je nemajetný a že je právním laikem; ani tato kombinace však nemusí vždy zakládat dostatečný důvod pro to, aby byl účastníku ustanoven advokát. Ustanovení zástupce (§ 35 odst. 8 s. ř. s.) je podmíněno jednak tím, že jsou u účastníka dány předpoklady k osvobození od soudních poplatků, jednak tím, že je tohoto opatření třeba k ochraně jeho práv. O tom, že u žalobce jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, není sporu. Žalobce je bez práce, splácí dluh na pojistném a na jeho rodinný dům je veden výkon rozhodnutí; proto jej také krajský soud správně osvobodil od soudních poplatků. To, zda je ustanovení zástupce zapotřebí k ochraně žalobcových práv, však je věc jiná. Sám žalobce svou žádost o ustanovení zástupce zdůvodnil tak, že mu jeho „sociální a finanční možnosti“ neumožňují získat advokáta za úplatu. Tím je ale řečeno právě jen tolik, že žalobce je nemajetný, což postačuje k osvobození od soudních poplatků; není z toho zřejmé, v čem spočívá ona potřeba ochrany zájmů, nutná k ustanovení zástupce.

V řízení o správní žalobě není zastoupení advokátem povinné; nemajetnost sama o sobě tedy nezakládá důvod pro ustanovení zástupce z řad advokátů, jak je tomu v řízení o kasační stížnosti (jinak řečeno, v kasačním řízení plyne potřeba ochrany práv právě již jen z nutnosti povinného zastoupení, bez něž není možno kasační stížnost projednat). Soud tak při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je žalobce sám způsobilý se před soudem hájit; přitom přihlíží zejména k úrovni žaloby. To krajský soud v žalobcově případě učinil a shledal, že žaloba je obsáhlá a sepsaná se znalostí věci. Zdejší soud k tomu dodává, že i žalobcová aktivita v průběhu řízení a kvalita jeho podání (přílehlavé poukazy na ustanovení právních předpisů, předkládání důkazů, citace judikatury, důsledné využívání všech procesních možností – žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, replika k vyjádření žalovaného, vyjádření k případné podjatosti soudců) výmluvně svědčí o tom, že žalobce se v řízení o své věci velmi dobře orientuje. To vyvrací žalobcovo tvrzení o tom, že není obeznámen s procesními předpisy upravujícími řízení před soudem (ostatně uplatněné nikoli v žádosti o ustanovení zástupce, ale až v kasační stížnosti proti usnesení, jímž nebylo žádosti vyhověno), a vede soud k závěru, že žalobce je způsobilý hájit se před soudem sám (srov. rozhodnutí Nejvyššího

správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č.j. 4 As 21/2004 - 64, a ze dne 19. 10. 2006, č. j. 6 Azs 306/2005 - 66, obě dostupná na www.nssoud.cz).

Jelikož tedy žalobcova žaloba obsahuje veškeré náležitosti a podrobnou argumentaci včetně odkazů na relevantní ustanovení daňového řádu, a i jeho procesní aktivita svědčí o tom, že jeho znalosti hmotného i procesního práva jsou pro účely řízení v jeho věci dostatečné, uzavírá zdejší soud, že neustanovení zástupce nezasáhlo do žalobcových subjektivních práv. K tomuto závěru vede soud především úroveň i četnost žalobcových podání, nikoli snad pouze to, že zastoupení není v řízení o správní žalobě povinné a že řízení je ovládáno koncentrační zásadou, jak se o tom krajský soud též zmiňuje. Nepovinnost zastoupení a koncentrační zásada samy o sobě nemohou být důvodem pro neustanovení zástupce: potřebu ochrany práv je totiž nutno zkoumat ve vztahu ke konkrétnímu účastníku (srov. č. 492/2005 Sb. NSS). Krajský soud v projednávané věci této své povinnosti dostál, když zhodnotil schopnost žalobce hájit svá práva podle úrovně žaloby, a Nejvyšší správní soud se s ním ztotožňuje. Namítá-li žalobce, že bez zástupce nebude moci podat případnou kasační či ústavní stížnost, je taková obava předčasná. Zástupce ustanovený v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu zastupuje žalobce jen do skončení řízení o žalobě; chce-li nemajetný žalobce podat kasační stížnost, musí podat žádost o ustanovení zástupce pro kasační řízení. Tato žádost pak bude posuzována nezávisle na žádosti podané v řízení o žalobě. Podobně řízení o ústavní stížnosti je řízením zcela odlišným od řízení před správními soudy. I kdyby byl žalobci ustanoven advokát pro řízení o žalobě nebo pro řízení o kasační stížnosti, nevztahuje se toto ustanovení na zastupování žalobce v řízení o ústavní stížnosti.

Žalobce se svými námitkami tedy neuspěl; jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou. O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly. Žalobci byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupce; ten však neprovedl žádný úkon právní služby, neboť pouhé převzetí obálky s usnesením o ustanovení zástupcem a s opisy písemností ze soudního spisu nelze považovat za převzetí zastoupení ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu. Nejvyšší správní soud proto zástupci nepřiznal odměnu za zastupování v řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. května 2007

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu